

УТВЪРДИЛ:

2.4.2025 г.

Х ИНЖ. ЕКАТЕРИНА АСЕНОВА

Подписано от: EKATERINA IVANOVA ASENOVA

ЕКАТЕРИНА АСЕНОВА

Изпълнителен директор

**ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ
„ГЛАВНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ТРУДА“
ПРЕЗ 2024 г.**

София, м. април 2025 г.

I. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА АГЕНЦИЯТА

Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ) е специализиран контролен орган към министъра на труда и социалната политика за осъществяване на цялостния контрол по спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности в Република България. Този контрол се осъществява самостоятелно или във взаимодействие с други държавни администрации и със съдействието на организациите на работниците и служителите и на работодателите.

Дейността и целите на ИА ГИТ са съобразени и доразвиват целта на социалната политика на Правителството на Република България, реализирана чрез изпълнение на „Дейности за справяне с недекларирания труд и повишаване на социалната сигурност“ от Стратегия по заетостта на Република България, 2021 - 2030 година (приета от Министерския съвет с Решение № 515/15.07.2021 г. и изменена с Решение на Министерския съвет № 368/02.06.2022 г.).

Планираните мерки за реализация от Инспекцията по труда са съобразени и със Стратегически приоритет № 3: „Подобряване на качеството и сигурността на труда“ и Стратегически приоритет № 18: „Участие в процесите на вземане на решения в международни организации, развитие на международно и двустранно сътрудничество и реализиране на международно-правните стандарти в трудовата и социалната област“ от Стратегическия план на Министерството на труда и социалната политика, 2022 – 2025 г. (утвърден със Заповед № РД 01 154/20.05.2022 г.).

Дългосрочните приоритети в дейността на ИА ГИТ са заложи в Стратегическия план на Агенцията за периода 2022 г. – 2025 г. Визията за успешно функциониращ пазар на труда, основан на адекватна и законосъобразна регулация на трудовите отношения, е отразена в стратегическата цел на Агенцията „Гарантиране качеството на дейността на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, която се постига чрез реализиране на следните пет оперативни цели:

- ✓ Осъществяване на ефективен контрол относно спазване на законодателството в областта на труда, държавната служба, трудовата мобилност и трудовата миграция и защита на трудовите права на уязвими групи работещи.
- ✓ Повишаване на информираността на заинтересованите страни за ползите от декларирания труд и спазване на изискванията на трудовото законодателство.
- ✓ Повишаване на административния капацитет на Агенцията и квалификацията на служителите.
- ✓ Повишаване на общественото доверие в Инспекцията по труда.
- ✓ Осъществяване на активна международна дейност.

Дейността на ИА ГИТ традиционно се основава на превенция и публичност при инспектирането на труда, сътрудничество с институции, със социални партньори и с неправителствени организации. Установените традиции в това направление оказват положителна роля в борбата с проявите на недекларирания труд и повишаване на социалната сигурност за работещите в Р България.

Планираните приоритети в инспекционната дейност на ИА ГИТ през 2024 г. бяха насочени към:

- ✓ осъществяване на контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения при извършване на строителни и монтажни работи;

- ✓ осъществяване на контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения в икономически дейности „Растениевъдство“ и „Животновъдство“, включително при наемане на работници за извършване на краткотрайна сезонна селскостопанска работа;
- ✓ осъществяване на контрол в предприятия с рискови производства и дейности;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на изискванията за безопасност и здраве при работа в предприятия, оказали влияние върху нивата на трудовия травматизъм;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания във връзка с полагане на труд от чужденци – граждани на трети държави на територията на Р България; командироване и изпращане на работници в рамките на предоставяне на услуги; регистрационни режими и дейност на посреднически фирми, предприятия, осигуряващи временна работа и предприятия-ползватели в Р България;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания при предоставяне на работна сила с акцент върху законосъобразното възникване на трудовите правоотношения, изплащането на възнагражденията и разпределението на работното време, както и на разрешителните режими, свързани с наемане на работа, в това число и по изпълнение на служебните правоотношения;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания за организация на дейността по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, обезопасеността на работното оборудване и технологичните процеси и хигиена на труда.

Чрез дейността си през 2024 г. Инспекцията по труда постигна заложените в годишния план конкретни мерки, като акцентира върху съществените рискове и социално значими проблеми в областта на труда през годината.

II. АНАЛИЗ НА ИНСПЕКЦИОННАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2024 Г.

Инспекционната дейност на контролните органи на ИА ГИТ през 2024 г. беше насочена към реализиране на оперативна цел № 1 от Стратегическия план на Агенцията: „Осъществяване на ефективен контрол относно спазване на законодателството в областта на труда, държавната служба, трудовата мобилност и трудовата миграция и защита на трудовите права на уязвими групи работещи“.

Извършени проверки

През 2024 г. от контролните органи на Агенцията са извършени общо 49 858 бр. проверки, с което е постигнат планираният брой инспекции за годината.

С цел проследяване ефективността на контролната дейност е извършен последващ контрол относно изпълнението на 57,2% от дадените и влезли в сила задължителни предписания, като е установено, че 98,6% от тях са изпълнени. Тези данни показват висока степен на ефективност на осъществяваната от ИА ГИТ контролна дейност.

През 2024 г. са проверени 41 863 бр. предприятия (ръст от 4% спрямо 2023 г.), от които 4458 бр. за първи път. Тази динамика показва, че освен увеличеният обхват на контрола, приоритет е даден и на контрола в предприятия, останали извън ползрението на Агенцията до момента. Това се дължи до голяма степен и на

иновативните форми на контрол въведени в дейността на Инспекцията по труда, в т.ч. и системно извършване на проверки след работно време. Проверените предприятия през годината, които са собственост на чужди граждани или с чуждестранно участие са 882 бр., като тук е отчетен ръст от 7% спрямо предходната година.

Заетите лица в проверените през годината предприятия са 1 755 669, от които 673 292 жени. В проверените предприятия е осигурена заетост на 51 261 лица с трайно намалена работоспособност, 30 309 трудоустроени лица, 63 542 пенсионери и 18 314 чужденци.

Взаимодействие с други държавни контролни органи и със социалните партньори

При изпълнение на контролните си функции по спазване на трудовото законодателство, ИА ГИТ продължава установената практиката да поддържа добро сътрудничество, диалог и взаимодействие с различни държавни контролни органи и да работи в тясно сътрудничество с всички национално признати социални партньори. Социалният диалог в предприятията води до намиране на най-правилните и взаимноизгодни решения на проблемите в сферата на здравословни и безопасни условия на труд и спомага за елиминиране на социално напрежение в тези предприятия.

През разглеждания период са извършени 147 бр. проверки с участието на представители на синдикалните организации. По време на тези проверки контролните органи на ИА ГИТ са получавали информация „от първа ръка“ за проблемите, съпътстващи изпълнението на трудовите функции на работещите.

С участието на представители на работещите, в изградените комитети/групи по условия на труд, са извършени 1860 бр. проверки. Темите, дискутирани с представителите на ГУТ и КУТ по време на тези проверки най-често са били свързани с право на социални придобивки. По време на този контрол, представителите на ГУТ и КУТ също се осведомяват за последните изменения в трудовото законодателство.

Наблюденията показват, че в по-малките предприятия все още не се осъзнава ползата от работата на КУТ/ГУТ, като се подценява възможността, която те предоставят за ефективен диалог и намиране на адекватни решения по отношение на проблеми, касаещи здравословните и безопасни условия на труд в предприятието. Все още се наблюдава формално изпълнение на това задължение, чрез учредяване на КУТ/ГУТ, които не извършват дейност или при проверките да се представят бланкетни протоколи от заседания на ГУТ, в които се отчита разискването на едни и същи въпроси в продължение на години. В тези случаи, освен предприетите принудителни административни мерки от инспекторите по труда, са давани съвети и насоки за използване на потенциала на КУТ/ГУТ за решаването на конкретни проблеми в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

През 2024 г., в изпълнение на изискванията на Закона за инспектиране по труда и сключените национални споразумения за съвместна дейност между Инспекцията по труда и други контролни институции, бяха извършени общо 2369 бр. съвместни проверки. Традиционно най-голям брой съвместни проверки бяха реализирани с контролните органи на МВР – 1782 бр., НАП – 1130 бр., ИААА – 871 бр. и НОИ – 493 бр. Тези проверки са извършвани най-вече в предприятията от икономически дейности „Сухопътен транспорт“, „Търговия на едро“, „Ресторантьорство“, „Търговия на дребно“ и др.

Контролните органи на ИА ГИТ се включваха активно в провежданите от МВР специализирани акции, в т.ч. на сектор „Миграция“ към Областните дирекции на МВР за пресичане на практики за фиктивно създаване на трудови права на граждани от трети държави, с цел получаване на документи за пребиваване. В случаи на отказ за

съдействие от страна на работодателите и/или от страна на работещите в проверяваните обекти на контрол са извършвани съвместни проверки с органите на МВР с цел оказване на съдействие за бързото и ефективно прилагане на контролните правомощия на инспекторите по труда.

В рамките на организираната кампания от Европейския орган по труда и Европейската мрежа на службите на пътна полиция (ROADPOL) контролните органи на ИА ГИТ продължиха да извършват съвместни проверки с представители на сектор „Пътна полиция“ към МВР и Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“. Инспекторите по труда се включиха и при провеждането на специализираните полицейски операции по метода „широкообхватен контрол“.

Приоритет в съвместната работа с органите на НАП бяха проверките, свързани с данни за нарушения по заплащането на труда и възникване/прекратяване на трудовите правоотношения. Съвместни проверки по инициатива на НОИ се извършиха и във връзка с разследването на трудови злополуки.

В рамките на своите компетенции, инспекторите по труда извършиха съвместен контрол с представители на РИОСВ в предприятия с нисък или висок рисков потенциал, по реда на Закона за опазване на околната среда. Акцент в този контрол беше поставен върху безопасната експлоатация на съоръженията, в които са налични опасни вещества.

Чрез осъществения през годината съвместен контрол са постигнати заложените на национално ниво цели за подобряване прилагането на трудовото законодателство, своевременен обмен на информация и подобряване на превантивната дейност. Тези съвместни проверки са се утвърдили в практиката като начин за повишаване на ефективността на контрола.

Констатирани нарушения

В резултат на извършените проверки през 2024 г. са констатирани общо 202 810 бр. нарушения по спазване изискванията на трудовото законодателство, трудовата миграция и трудовата мобилност и държавната служба. Разпределението на нарушенията по основни групи е както следва:

- ✓ нарушения на нормативните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) – 105 761 броя;
- ✓ нарушения на нормативните изисквания, регламентиращи трудовите правоотношения (ТПО) – 95 793 броя;
- ✓ нарушения на нормите за насърчване на заетостта, трудовата миграция и трудовата мобилност – 1028 броя;
- ✓ нарушения на нормите, свързани с държавната служба – 228 броя.

Принудителни административни мерки

За отстраняване на констатираните нарушения контролните органи на ИА ГИТ са приложили 195 042 бр. принудителни административни мерки (ПАМ), от които 188 612 бр. (97%) представляват даване на задължителни за изпълнение предписания на работодателите със срокове за отстраняване на допуснатите нарушения. Освен тях са приложени и следните ПАМ:

- ✓ спрени машини, съоръжения, работни места и участъци – 692 бр.;
- ✓ отстранени от работа служители поради липса на изискващата се квалификация или незапознати с правилата за здравословни и безопасни условия на труд – 103 бр. и 8 непълнолетни лица, работещи без разрешение за работа от Инспекцията по труда;

- ✓ въведен специален режим за безопасна работа при възникнала сериозна и непосредствена опасност за живота и здравето на работещите и при невъзможност за спиране на работата на опасните машини – 11 бр.;
- ✓ спрени незаконни решения или нареждания на работодатели – 18 бр.

Спирането на небезопасни машини, съоръжения и работни места е мярка, която се прилага при пряка заплаха за живота и здравето на работещите. Този вид нарушения много често са причина за трудови злополуки, които биха могли да доведат до увреждане на здравето и дори до смърт на работещите. И през 2024 г. най-често мярката „спиране“ е прилагана в предприятията от сектор „Строителство“ (504 бр.).

Контрол по спазване на нормативните изисквания при осъществяване на трудовите правоотношения

Анализът на контролната дейност, свързана със спазване на нормативните изисквания при осъществяване на трудовите правоотношения показва, че големите и средните предприятия от всички икономически дейности, осъществяват дейността си в съответствие с разпоредбите на КТ и нормативните актове по неговото прилагане. Значителна част от установените нарушения при осъществяване на трудовите правоотношения са констатирани в малките предприятия и в микропредприятията, особено в тези предприятия, в които се извършва проверка за първи път. Като причини за допускане на тези нарушения могат да бъдат посочени пропуски при познаването и прилагането на нормативната уредба, регулираща трудовите правоотношения, поради неподготвеност на кадрите в областта на човешките ресурси; недостатъчен финансов ресурс и средства и стремеж за осигуряване на рентабилност, чрез ограничаване на разходите.

През 2024 г. са извършени 49 858 бр. проверки, при които са установени общо 95793 бр. нарушения на нормите, регулиращи трудовите правоотношения. Най-голям брой нарушения са констатирани в следните икономически дейности: „Търговия на дребно“ (22341 бр.); „Ресторантьорство“ (16813 бр.); „Строителство на сгради“ (4911 бр.); „Растениевъдство“ (4792 бр.); „Сухопътен транспорт“ (4365 бр.); „Производство на хранителни продукти“ (3650 бр.); „Производство на облекло“ (2621 бр.).

През годината на първо място, с най-висок дял спрямо всички нарушения по изпълнението на трудовите правоотношения, продължават да са нарушенията, свързани със заплащането на труда. Най-голям брой от тях са свързани с начисляване и изплащане на допълнителни възнаграждения, в т. ч. за трудов стаж и професионален опит, за официални празници, извънреден и нощен труд. На следващо място са нарушенията, свързани с неспазване на разпоредбата на чл. 128 от КТ, която регламентира задължението на работодателя да начислява във ведомости за заплати трудовите възнаграждения на работниците и служителите за положения от тях труд и да плаща уговореното трудово възнаграждение за извършената от тях работа. В тези случаи се наблюдава цялостна или частична забава на изплащането на трудовите възнаграждения след периода на плащане, определен в трудовия договор. През 2024 г. в 394 предприятия е установено забавено изплащане на трудови възнаграждения, чийто размер възлиза на 10,9 млн. лв. В резултат на предприетите от Инспекцията по труда действия и мерки на работниците и служителите са изплатени над 8,7 млн. лв.

Правомощието на Инспекцията по труда да инициира откриване на производство по несъстоятелност и да подава искове за откриване на производство по несъстоятелност срещу работодатели, забавили изплащането на възнагражденията на най-малко една трета от своите работници и служители повече от два месеца, има за цел по справедлив начин да удовлетвори ощетените работници и служители. През 2024 г. ИА ГИТ е подала 12 искиви молби. В резултат на предприетите действия общо 4 дружества са обявени в несъстоятелност, а 3 от тях са с открито производство по несъстоятелност, което дава възможност работещите да се обърнат към Фонда за

гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя. По останалите 5 искиви молби се очаква произнасяне на съда.

На следващо място през 2024 г. се нареждат нарушенията, свързани с възникването на трудовите правоотношения. При осъществяване на контролните правомощия на Инспекцията по труда е установено сключването на трудови договори, в които не се съдържат определените в разпоредбата на чл. 66, ал. 1 от КТ реквизити, като начало на изпълнение на трудовия договор, времетраене на трудовия договор, размер на основен платен годишен отпуск, еднакъв срок на предизвестие за двете страни, допълнително трудово възнаграждение с постоянен характер, периодичност на изплащане на трудовото възнаграждение.

За 2024 г. констатираните нарушения относно полагането на труд от лица без сключени писмени трудови договори и неизпълнение на задължението на работодателя да подава в 3-дневен срок от сключване или изменение на трудовия договор, или в 7-дневен срок от неговото прекратяване, уведомление за това до съответната ТД на НАП, са 3601 бр., като в сравнение с предходната година този брой нараства, т.е. налице е по-висока разкриваемост на тези случаи. Най-често са установени случаи на полагане на труд от лица без сключени писмени трудови договори от работещи в предприятия от икономическите дейности: „Ресторантьорство“; „Строителство на сгради“; „Растениевъдство“ и др.

По отношение на нарушенията, свързани с работното време са установени пропуски, свързани с възможността за определяне на период за сумирано изчисляване на работното време до 12 месеца, без да е налице сключването на колективни трудови договори по браншове и отрасли (чл. 142, ал. 4 от КТ). Установените нарушения са свързани с пропуски при планирането, разпределението и отчитането на работното време, които водят до надвишаване на законоустановената годишна продължителност на допустимия за полагане извънреден труд от един работник или служител, с което също така се нарушават и законоустановените междудневни и седмични почивки. При въведено сумирано изчисляване на работното време са констатирани нарушения, при които се установява възлагане на работа през две последователни работни смени, което води до неблагоприятни последици за работещите при тези условия и нарушава правото на работника или служителя на 12 часова междудневна почивка.

От друга страна са налице и нарушения на максимално допустимата продължителност на работното време по сключен основен трудов договор и по трудови договори за допълнителен труд, тъй като общата продължителност на работното време и по двете правоотношения нарушава непрекъснатата минимална междудневна и седмична почивка.

Най-много нарушения, свързани с прилагането на работното време и почивките са констатирани в икономически дейности „Търговия на дребно“, „Ресторантьорство“, „Производство на хранителни продукти“, „Хотелиерство“ и др.

Контрол по спазване на нормативните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд

Относителният дял на нарушенията на нормите, регламентиращи осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд за работещите през 2024 г. е 52,1% от всички нарушения, като този дял се увеличава с 1,3 процентни пункта спрямо резултатите за 2023 г. Разпределението на нарушенията в областта на осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд в обектите на контрол е, както следва:

- ✓ по организация и управление на дейността за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд – 66 481 бр.;
- ✓ по безопасност на работното оборудване и технологичните процеси – 26 184 бр.;

✓ по хигиена на труда – 13 096 бр.

Най-голяма е групата на нарушенията по организация и управление на дейността за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. В тази група преобладават нарушения, свързани с провеждане и документиране на инструктажите на персонала и с вътрешните нормативни актове по ЗБУТ. Най-много нарушения са установени в сектор „Строителство“ и в икономически дейности „Търговия на дребно“, „Ресторантьорство“ и „Растениевъдство, животновъдство и лов“.

Извършването на оценка на риска е важен елемент от организацията и управлението на дейността по осигуряване на ЗБУТ в предприятията. Предвид това, оценката на риска е един от най-важните аспекти на контролната дейност в областта на здравословните и безопасни условия на труд, като се проверява не само за наличието и качеството на тази оценка, а и на изпълнението на програмите с разписани мерки за отстраняване на съществуващите рискове. Данните от инспекционната дейност през 2024 г. показват, че в над 94% от всички проверени предприятия е извършена оценка на риска за безопасността и здравето на работещите. Предприятията с утвърдена програма и предприети мерки за отстраняване на установените рискове по работни места представляват над 98% от предприятията, в които е извършена оценка на риска. Въпреки отчетените високи проценти, все още се констатира нарушения, свързани със съдържанието и обхвата на оценката. В своята дейност инспекторите по труда консултират работодателите за важността на качествената оценка на риска и значението ѝ за набиране на адекватни мерки за предотвратяване и ограничаване на професионалните рискове в предприятията. Резултатите от контрола показват, че за съжаление не всички работодатели осъзнават, че само адекватното управление на риска води до подобряване на условията на труд и до намаляване на предпоставките, водещи до трудов травматизъм.

През 2024 г. се запазва тенденцията работодателите да разчитат на службата по трудова медицина (СТМ) да изготвя сама оценката на риска и друга документация, свързана със здравословните и безопасни условия на труд, тъй като същата разполага с необходимия квалифициран персонал и експертиза. И през отчетната година е установено, че не всички работодатели изпълняват законовото си задължение да осигурят обслужване на своите работещи от СТМ. Резултатите от контрола показват, че в 6,4% от проверените предприятия няма осигурено такова обслужване.

На следващо място са установените нарушения в областта на обезопасеността на работното оборудване и технологичните процеси, които макар и да не са с най-голям относителен дял, са най-честата предпоставка за злополуки на работното място. Най-висок относителен дял са констатираните нарушения на нормите по електробезопасност, които представляват 31% от всички нарушения в тази група, следвани от нарушенията на изисквания за безопасна работа на височина – над 9%.

На трето място в групата нарушения по здравословни и безопасни условия на труд са тези, касаещи хигиената на труда. Най-често те са свързани с: неосигурено санитарно-битово обслужване; не провеждане на медицински прегледи; липса на данни за измерване на факторите на работната среда и осигуряване на лични предпазни средства. Икономическите дейности с най-голям дял на тези нарушения са „Производство на тютюневи Изделия“; „Растениевъдство, животновъдство и лов, спомагателни дейности“; „Събиране, пречистване и доставяне на води“; „Производство на мебели“ и „Обработка на кожи, производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“.

Работещите при условия на труд, неотговарящи на хигиенните норми и изисквания през 2024 г. са 5% от заетите по трудови правоотношения в проверените предприятия с установени данни за факторите на работната среда. Най-голям е относителният дял на работещите при неспазени хигиенни норми и изисквания за микроклимат – 43%. На следващо място е относителният дял на работещите при

наднормени нива на: шум (33%); физическо натоварване (33%); прах (10%) и химични и биологични агенти (9%). В много от случаите работещите са изложени едновременно на неблагоприятното въздействие от няколко фактора, което увеличава риска за здравето им.

Данните от контролната дейност през 2024 г. показват, че комитети или групи по условия на труд (КУТ/ГУТ) са изградени в 12 258 бр. от проверените над 32 000 предприятия с повече от един зает. Следва да се има предвид, че Законът за здравословни и безопасни условия на труд освобождава от това задължение работодателите с до 5 наети лица. През годината е установено, че в 691 предприятия, имащи задължение да учредят КУТ/ГУТ, не е изпълнено това изискване на закона.

В 89% от проверените през годината предприятия има функциониращи органи по безопасност и здраве при работа, които организират изпълнението на дейности, свързани със защита от професионални рискове и превенция на тези рискове. Работодателите в 308 предприятия не са определили/назначили длъжностни лица с подходящо образование и квалификация или специализирана служба за изпълнението на дейности, свързани със защитата от професионални рискове и превенция на тези рискове. Предприятия, в които е установено, че няма орган по безопасност и здраве са най-често тези, които се проверяват за първи път или извършват дейност със сезонен характер.

Резултатите от инспекционната дейност през 2024 г. показват, че 60% от проверените предприятия са изпълнили основните изисквания на Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Изпълнението на тези изисквания показва ангажираността на работодателите към създаване на такива условия на труд, които да не доведат до професионални заболявания и злополуки при работа. Статистиката показва, че в големите предприятия в по-голяма степен се спазват основните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за работниците, отколкото в малките и микропредприятия.

Периодичен контрол на рискови обекти

Проверките в рисковите обекти и дейности за контрол осигуряват в един сравнително кратък период от време да се проследят организационните и технически промени, свързани със здравословни и безопасни условия на труд в производствата и дейностите с висока степен на производствен риск. При констатирани нарушения на трудовото законодателство са предприемани предвидените от нормативната уредба мерки от страна на инспекторите по труда за предотвратяване на потенциалните рискове за възникване на трудови злополуки и производствени аварии. За гарантиране изпълнението на закона, на всички проверки в рисковите обекти е осъществен последващ контрол за изпълнение на приложените принудителни административни мерки. В седем случая е установено неизпълнение на дадени задължителни предписания, за което е потърсена административно-наказателна отговорност.

В рисковите производства и дейности, подлежащи на периодичен контрол, са извършени 1246 бр. проверки в 641 предприятия с общ брой работещи в тях 106 544 лица.

В рамките на периодичния контрол през годината са извършени 73 съвместни проверки с участието на представители на други контролни органи – МОСВ, Служба КОС при МВР, НАП, НОИ, както и с представители на синдикалните организации. Значителна част от обектите на периодичен контрол попадат в предметния обхват на Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от тях.

Констатираните нарушения при извършените проверки от периодичния контрол в рисковите производства и дейности през 2024 г. са 4078 бр., от които 3465 бр. са

свързани с осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд. Основно констатираните нарушения се отнасят към безопасността на работното оборудване и използваните технологии – 47%, дейностите по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд – 44% и хигиената на труда – 9%.

За отстраняване на констатираните нарушения са приложени 4021 бр. принудителни административни мерки, в т.ч.: осем броя спрени от работа машини и съоръжения и три броя предписания за въвеждане на специален режим за безопасна работа. Съставени са общо 44 бр. акта за установени административни нарушения при извършените проверки в рисковите производства и дейности.

Резултатите от проверките показват, че в предприятията от икономически дейности: „Производство на въоръжение и боеприпаси“, „Производство на цветни метали“, „Производство на цимент, вар и гипс“, „Добив на нефт и природен газ“, „Добив на въглища“, „Производство на стъкло“, „Производство на керамични изделия“ и др. работодателите са изпълнили основните изисквания на Закона за здравословни и безопасни условия на труд – изготвена е оценка на риска, утвърдена е програма за минимизиране на риска, осигурено е обслужване на работниците и служителите от СТМ, изградени са КУТ/ГУТ и органи по безопасност и здраве при работа.

Най-често срещаните нарушения в рисковите производства и обекти, които са свързани с безопасността на оборудването и условията на работа, са:

- не се осигурява необходимата техническа безопасност на работното оборудване по време на неговото обслужване (най-често се работи при липса на предпазни устройства и ограждения, осуетяващи достъпа до опасните зони, липсват блокировки за изключване). Използва се ел. оборудване, неотговарящо на нормативните изисквания за работните зони и помещения с повишена влажност, използват се осветителни инсталации и тела без необходимите елементи за съответната степен на защита в работната среда;

- не се класифицират местата, където може да възникне експлозивна атмосфера по зони, липсват необходимите знаци и предупредителни надписи;

- не е осигурена ефективна защита на работещите срещу риск от директен или индиректен допир с части под напрежение;

- експлоатация на небезопасни чрез заземяване машини и съоръжения в обектите за производство на боеприпаси и незаземени електросъоръжения в рудниците;

- все още на места в помещения с взривоопасна среда се използват инструменти, допускащи искрообразуване;

- основен проблем за почти всички предприятия от химическата промишленост, металургията, складовете и базите за леснозапалими и горими течности и др. е поддържането на защитата срещу корозия на металните корпуси на технологичното оборудване, различните тръбопроводи, метални естакади, стоманобетонени конструкции и т.н. – липсват разработени единни програми за защита срещу корозия;

- поддържането на работното оборудване не се осъществява в съответствие с изискванията на техническата и съпроводителната документация, подценява се извършването на необходимите планови прегледи и ремонти на съоръженията, както и не се извършват необходимите периодични технически прегледи;

- при експозиция на няколко опасни химични агенти с еднопосочно действие не се оценява опасността от комбинираното им действие;

- липсва или е ниска ефективността на използваните средства за колективна защита – общо обменни вентилации и/или аспирационни системи;

- на работното оборудване не са поставени всички необходими предупредителни надписи, маркировки и знаци, свързани с осигуряването на безопасност и здраве на работещите;

- не се извършва ефективен контрол от преките ръководители за използването на осигурените ЛПС от работещите;

- неспазването на технологичните изисквания за безопасност и здраве при работа от страна на длъжностните лица - ръководители на производства и специалисти, както и от работниците, създава предпоставка за допускане на инциденти в предприятията.

Контрол на строителни обекти

Сектор „Строителство“ традиционно подлежи на целогодишен засилен контрол от страна на Инспекцията по труда поради установения през годините висок риск на строителните обекти както по отношение безопасността на труда, така и по отношение използване на недеклариран труд. В рамките на този контрол през 2024 година са извършени общо 6682 бр. проверки в 5628 бр. предприятия, ангажирани с изпълнението на различни по вид и обхват строителни и монтажни работи.

При проверките на строителни обекти през цялата 2024 г. са констатирани 31 276 бр. нарушения, като 21 690 бр. от тях са в областта на здравословните и безопасни условия на труд, а 9460 бр. в областта на трудовите правоотношения, в т.ч. 1055 случая на полагане на труд от лица без трудов договор. Останалите нарушения са свързани с трудовата мобилност и трудовата миграция.

За отстраняване на констатираните през годината нарушения, установени на строителните обекти, са приложени 29 329 бр. принудителни административни мерки, от които 504 бр. за спиране работата с необезопасено оборудване или на необезопасени работни места при извършване на строително-монтажни работи на обектите. Отстранени са 50 работещи поради липса на необходимата правоспособност (25 бр.) и неспазване на правилата за БЗР (24 бр.). Отстранено е и едно непълнолетно лице с отнето разрешение.

При последващ контрол на строителните обекти е установено неизпълнение на 95 бр. приложени принудителни административни мерки, за което е потърсена административнонаказателна отговорност от работодателите.

Запазва се практиката възложителят да negliжира задължението си да изисква спазването на правилата и нормите за ЗБУТ от участниците в строителния процес – проектант, независим строителен надзор, строител и подизпълнители. С договора за извършване на строително-монтажни работи от строител, възложителя най-често му прехвърля всички задължения и отговорности по безопасното изпълнение на обекта, пренебрегвайки своите ангажменти, които се изискват от действащото законодателство, включително и финансовото обезпечаване на необходимите защитни мероприятия и осигуряването на координатор по безопасност и здраве за етапа на изпълнението на строежа в необходимите случаи.

Основните нарушения, допускани на строителната площадка, са свързани с полагане на нерегламентиран труд и пренебрегване на основни правила за безопасност. Те са обусловени най-вече от някои особености в бранша. От една страна задълбочаващия се дефицит на строителни работници в следствие на миграционни процеси – напускане на страната от квалифициран строителен персонал и заместването му от чуждестранни граждани и наемането на неквалифициран персонал, а от друга страна специфичните дейности, изпълнявани на строителния обект – работа на височина, земни/изкопни работи и използването на тежка строителна механизация.

Най-често срещани нарушения в строителните обекти:

- ✓ неосигурени или неизползване на колективните и лични предпазни средства на обекта;
- ✓ не обезопасени контури на етажни плочи, стълбищни площадки, конструктивни и технологични отвори;
- ✓ работа от необезопасени и/или неизградени и експлоатирани съгласно инструкциите на производителя строителни скелета;
- ✓ не укрепване и обезопасяване на изкопите;
- ✓ неизправност на машините и инструментите, понякога в комбинация с липса на необходимата квалификация и/или правоспособност от използващите ги;
- ✓ неспазване на изискванията за електробезопасност, в т.ч. при осигуряване на защита от механични увреждания на захранващите кабели;
- ✓ използване на нестандартно (самоделно) оборудване;
- ✓ липса на адекватни мерки в ПБЗ;
- ✓ неподдържане на ред и чистота на работната площадка.

Предвид гореописаното, строителството остава един от най-рисковите отрасли по отношение на трудовия травматизъм. Във връзка с разследване на причините за възникнали инциденти по време на работа в сектор „Строителство“ през 2024 г. контролните органи на ИА ГИТ са извършили 219 бр. проверки.

В заключение следва да се отбележи, че основните причини за допускане на нарушенията в сектора са свързани с късите срокове за изпълнение на договорената работа, финансови затруднения от неуредени договорености, negliжиране на ангажиментите по отношение здравословните и безопасни условия на труд от всички участници в строителния процес и не на последно място липсата на добре подготвен и квалифициран персонал.

Всеобхватният и цялостен контрол в сектора остава един от основните приоритети в дейността на Агенцията и през 2025 г. чрез планирана специална мярка в годишния план на ИА ГИТ.

Контрол в селското стопанство

Поради високия риск от нарушения на трудовото законодателство, селското стопанство от години е сред акцентите на контролната дейност на ИА ГИТ. Фокусът на тези проверки е насочен към законосъобразното наемане на работна сила и осигуряването на здраве и безопасност при земеделските стопани. През 2024 г. са извършени 3758 бр. проверки, по време на които са констатирани 12 534 бр. нарушения. От тях нарушенията на нормите, регламентиращи здравословни и безопасни условия на труд са 7712 бр. Свързаните с изпълнението на трудовите правоотношения нарушения са 4792 бр. През 2024 г. в сектора са установени 294 случаи на работа без трудов договор.

Заетостта в селското стопанство е силно териториално фрагментирана и е повлияна от редица фактори, като:

- ✓ брой на икономически активното население;
- ✓ големината на обработваемите площи;
- ✓ наличието на аграрни предприятия;
- ✓ предприемаческата активност и ресурсното обезпечение на производството и други.

Лицата, ангажирани със селскостопанска дейност са наети, самонаети и семейни работници. Характерните за сектора са временната и сезонната форма на заетост. При сезонността, наличието на скрита безработица и нейната устойчивост през годините са основната предпоставка за търсене и развитие на гъвкавите форми на заетост в селското стопанство: срочни договори, договори за непълно работно време, договори за работа в определени дни, сезонни договори, гъвкаво работно време, работа на смени, работа през почивните дни, едnodневни трудови договори по реда на чл.114а от КТ и др.

За земеделските стопани еднодневните договори са начин да наемат законосъобразно работна ръка по облекчен ред. Не се налага да регистрират сключването и прекратяването на трудовите договори в Националната агенция за приходите и да оформят трудови книжни. Те заявяват образци на този вид договори по всяко време през специално създадената от ИА ГИТ онлайн система за предоставяне на образците. Данните от системата показват, че през 2024 г. на 1763 земеделски стопани са предоставени 236 595 бр. образци на договори. Най-много образци са заявени за винени лозя, череши, маслодайна роза, ягоди, пипер – полски и ябълки. В сравнение с 2023 г. се наблюдава лек спад в заявените образци на еднодневни трудови договори и на земеделските стопани, които са ги заявили. В същото време се отчита ръст на заявените еднодневни трудови договори за 4 часа, които в сравнение с 2023 г. са нараснали с 8%. Основните пропуски и нарушения при използването на тази форма на договора е некоректното попълване на необходимата информация в бланките на еднодневните трудови договори.

Резултатите от контрола показват, че голяма част от земеделските производители нямат добра подготовка и не разполагат с необходимия човешки ресурс за прилагане на изискванията на трудовото законодателство и в двете му направления – осъществяване на трудовите правоотношения и осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд. Изключение от тази констатация се наблюдава само по отношение на използваните опасни химически вещества (препарати за растителна защита) при които се отчита висока степен на изпълнение на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.

В заключение може да се отбележи, че обвързването на плащанията от Държавен фонд „Земеделие“ с предварителните условия в социалната сфера (изпълнение на задължения на работодателите по отношение трудовата заетост и здравословните и безопасните условия на труд) от 2025 г. ще допринесе за по стриктното спазване на трудовото законодателство.

През 2025 г. в годишния план на Инспекцията по труда отново е планирана мярка, гарантираща засилен контрол в сектора.

Контрол, свързан с трудовия травматизъм

Трудовите злополуки се декларират и регистрират в Националния осигурителен институт, а Инспекцията по труда участва задължително в разследване на злополуки довели до смърт, на злополуки, които могат да доведат до инвалидност и при причинени увреждания на повече от трима работещи. Въпреки че нямат такова законово задължение, контролните органи на ИА ГИТ извършват проверка за причините за възникнали инциденти по време на работа във всеки станал им известен инцидент по време на работа. През 2024 г. за установяване на причините за станали инциденти с работещи лица, инспекторите по труда са извършили 868 проверки. Преобладаваща част от причините за инцидентите, разследвани от контролните органи на Инспекцията по труда са падане от височина (24%), притискане, премазване, смачкване (18%), удар от падащ предмет (7%) и поражения от електрически ток (4%).

При планиране на дейността на Инспекцията по труда за 2024 г. бе обърнато особено внимание върху предприятия, които през предходните години са допуснали трудови злополуки чрез специална мярка в годишния план, с акцент извършване на проверка на организацията на работодателите за предотвратяване на трудови инциденти, тяхното разследване и предприемане на адекватни мерки след настъпването им за недопускането на бъдещи такива, както и обекти на контрол, които оказват съществено влияние върху травматизма – в страната. В рамките на контрола по тази мярка бяха извършени 416 проверки в 404 предприятия със 73 790 наети лица. Констатираните нарушения по време на тези проверки са 1860 бр., 1278 бр. от които са в областта на здравословни и безопасни условия на труд. Съставени

са 10 акта за спиране на машини, съоръжения, работни места и др. за нарушения, застрашаващи пряко живота и здравето на работещите. За допуснатите сериозни нарушения на трудовото законодателство е потърсена административнонаказателна отговорност в 106 случая, 72 бр. от които са свързани с пропуски по отношение безопасността на труда и пропуски в създадената организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

Контролната дейност показва, че работодатели, допуснали злополуки в предходни години, предприемат мерки за корекция на политиката си по отношение на осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, като създават по-добра организация и реализират мерки за повишаване степента на обезопасяване на работните места.

През февруари 2024 г. стартира и национална информационна кампания „Прибери се у дома след работа! Там някой те очаква“. По време на проведените регионални форуми, заедно с представителите на социалните партньори и работодателите бе обсъдено значението на правилата за безопасна работа като път към ограничаването на трудовия травматизъм и изграждането на култура на превенция.

Контрол по спазване на нормативните изисквания за наемане на хора с увреждания

Инспекцията по труда осъществява специализиран контрол за изпълнение на квотите за наемане на хора с увреждания по смисъла на Закона за хората с увреждания (ЗХУ). Една от целите на осъществения контрол от инспекторите по труда бе правата на хората с увреждания да бъдат защитени в най-голяма степен. В обхвата на 3670 бр. извършени проверки през 2024 г. са включени въпроси за изясняване на изпълнението на задълженията по ЗХУ от работодатели с 50 и повече наети лица. През годината поради неизпълнение на квотите 154 работодатели са заплатили компенсационни вноски на стойност 668 472 лв. за 2486 работни места.

Специализиран контрол, свързан с държавната служба

През 2024 г., във връзка с осъществяваната от ИА ГИТ специализирана контролна дейност по спазването на законодателството, свързано с изпълнението на държавната служба, правата и задълженията на страните по служебното правоотношение и по повод постъпили сигнали, съдържащи данни за нарушения, са извършени проверки на редица държавни административни структури. Анализът на данните показва, че нормативните изисквания от държавните администрации се спазват. Преобладаваща част от констатираните нарушения са свързани с годишното оценяване изпълнението на длъжността и по документи, свързани с изпълнението на държавната служба.

Контрол по спазване на нормативните изисквания за насърчаване на заетостта, трудовата мобилност и трудовата миграция

През 2024 г. Инспекцията по труда осъществи специализиран планиран контрол върху дейността на предприятия, които осигуряват временна работа и на предприятия ползватели, както и специализиран контрол по спазване на законовите изисквания за полагане на труд от чужденци в Република България, командироване на работници в рамките на предоставяне на услуги в държави – членки на Европейския съюз и законосъобразното осъществяване на посредническа дейност по наемане на работа. Извършени са 1073 проверки в 991 предприятия, предимно от секторите „Строителство“, „Сухопътен транспорт“, „Търговия“, „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Дейности по наемане и предоставяне на работна сила“. По време на този контрол са установени 5283 нарушения.

1. Контрол на дейността на предприятия, които осигуряват временна работа (ПОВР) и на предприятия ползватели (ПП):

През 2024 г. са извършени 82 проверки на ПОВР и ПП. При проверките са констатирани 113 нарушения на трудовото законодателство при осъществяване на дейност чрез ПОВР. Често срещани нарушения са липсата или непредставянето пред Агенцията по заетостта на сключена групова застраховка в размер 200 000 лв. или безусловна и неотменяема банкова гаранция в размер 200 000 лв. за вземанията на работниците и служителите, които ще бъдат наемани от тях за осигуряване на временна работа, наличието на парични задължения към държавата или към общината. Ежегодно Инспекцията по труда проверява ПОВР, за които Агенцията по заетостта подава информация за неизпълнени законови задължения (липса на задължителна застраховка и/или финансови задължения към държавни/общински институции). При контрола продължава да се наблюдава тенденция част от регистрираните в Агенцията по заетостта ПОВР да не осъществяват дейност с години и да не наемат персонал, като най-честата причина за това са нереализирани бизнес планове на фирмите да отдават персонал. За повишаване на осведомеността на предприятията по време на проверките инспекторите по труда разясняват задълженията им и последиците от неизпълнението им.

2. Контрол при полагане на труд от чужденци в Република България:

Контролът за законосъобразното полагане на труд от чужденци в България е специализиран вид контрол от Инспекцията по труда по Закона за трудовата мобилност и трудовата миграция. През 2024 г. са извършени 476 бр. проверки, насочени към установяване спазването на законовите изисквания за полагане на труд от чужденци в България, което е с 21 бр. повече от проверките през предходната година. Най-често чужденци са заварени да полагат труд в ресторанти и хотели и на строителни обекти. Констатираните нарушения са 910 бр. (от тях: 19 бр. за нарушения на условията и реда за командироване на чужди граждани, 74 бр. за предоставяне на работна сила без съответното разрешение или регистрация, 55 бр. за наемане на граждани на трети държави, които нямат право на достъп до пазара на труда, 15 бр. за наемане на незаконно пребиваващи чужденци, 330 бр. за неуведомяване на ИА ГИТ за действителното започване на работа на граждани на трети държави, 369 бр. за несъхраняване в трудовото досие на валидни документи за пребиваване). През 2024 г. намалява броят на констатираните нарушения за предоставяне на работна сила без съответното разрешение или регистрация, но се увеличава броят на случаите на наемане на незаконно пребиваващи чужденци.

3. Контрол при осъществяване на посредническа дейност по наемане на работа:

През 2024 г. са извършени 36 проверки на фирми, осъществяващи посредническа дейност по наемане на работа. Общият брой констатирани нарушения са 118 бр. Най-голям брой са нарушенията на изискванията посредникът да предоставя на търсещото работа лице преди заминаването му от Република България подписан индивидуален договор за наемане на работа от работодателя и определена информация, както и нарушенията за извършване на посредническа дейност без сключен посреднически договор между посредника и търсещото работа лице. Установени са три предприятия, които извършват посредническа дейност без регистрация в Агенцията по заетостта.

4. Контрол при командироване и изпращане на работници и служители в рамките на предоставяне на услуги:

През 2024 г. са извършени 295 проверки на предприятия, които командироваат или изпращат работници и служители в рамките на предоставяне на услуги, вкл. 62 проверки въз основа на запитвания чрез Информационната система на вътрешния

пазар (IMI), предимно в сектор „Строителство“ и „Сухопътен транспорт“. Установени са 299 нарушения, във връзка с командироването, като най-голям брой от тях са свързани с неизплащане на трудови възнаграждения в размера, установен в приемащата държава и командироване без допълнително писмено споразумение между страните за изменение на трудовото правоотношение.

За разкриване на случаи на т. нар. „формално командироване“, т.е. работодателят да командирова свои работници в страни от ЕС без той да извършва съществена стопанска дейност в Р България и да има обекти с персонал в страната, се извършват съвместни и съгласувани проверки с други държави-членки и се обменя информация чрез Информационната система на вътрешния пазар.

Дейност за гарантиране на трудовите права на граждани с предоставена временна закрила в България

През 2024 г. Инспекцията по труда продължи да осъществява контрол по наемането и упражняването на трудовата заетост на украински граждани с временна закрила в България. Извършиха се проверки по всички постъпили сигнали за нарушения на трудовите им права, както и проверки за условията на труд на работните места, на които са наети лица, ненавършили 18 години. Служителите на Агенцията предоставиха консултации и отговаряха на запитвания на граждани с временна закрила с цел повишаване информираността им за трудовите им права в България.

Подадените уведомления до Инспекцията по труда по чл. 10 от ЗТМТМ за реално започване на работа на украински граждани са 7821 бр. за 11 231 лица. Предвид активното наемане на украински граждани, при всяка проверка, при която се установи, че такива работят, задължително се проверява при какви условия става това.

Административнонаказателна отговорност

Административнонаказателна отговорност за нарушения на трудовото законодателство, на законодателството, свързано с изпълнението на държавната служба, на законодателството по изпълнение на задълженията за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и тези, свързани с трудовата мобилност и миграция е механизъм за принудително въздействие за извършено административно нарушение от административно отговорни лица. През 2024 г. административнонаказателна отговорност е потърсена от лица, които допускат нарушения при осъществяването на трудовите правоотношения, не изпълняват в срок приложените им принудителни административни мерки дадените им предписания, не оказват съдействие на инспекторите по труда и др.

Най-много актове за установяване на административно нарушение (АУАН) са съставени в предприятия от икономическа дейност „Строителство на сгради“, „Ресторантьорство“, „Търговия на дребно“, „Специализирани строителни дейности“ и др.

През годината са съставени 167 бр. АУАН за създадени пречки на инспекторите по труда да осъществят контролните си правомощия. В 1727 случая са съставени актове за неизпълнени дадени задължителни предписания от контролните органи.

През 2024 г. са връчени 8557 бр. наказателни постановления. Влезлите в сила наказателни постановления и одобрени споразумения през годината са 9940 броя. Сумата на санкциите от влезлите в сила наказателни постановления и одобрени споразумения през годината е в размер на 15 712 111 лв.

III. АНАЛИЗ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО ОБСЛУЖВАНЕ ПРЕЗ 2024 г.

Решени искания и сигнали от граждани, ведомства и синдикални организации

През 2024 г. в ИА ГИТ са разгледани 10002 бр. искания и сигнали от граждани, ведомства, предприятия, синдикални организации и медии за допуснати нарушения от компетентността на Агенцията. В сравнение с 2023 г. данните сочат увеличение с над 1600 бр., което е индиректен индикатор за повишеното доверие към Инспекцията по труда като гарант за налагане на законността в сферата на труда.

Консултиране на граждани и работодатели

През 2024 г. юридическите и физическите лица са търсили и получавали информация и консултации по въпроси от общ характер, относно административното обслужване и административните услуги и по въпроси от компетентността на Агенцията, използвайки различни канали за достъп. Постъпилите и регистрирани в ИА ГИТ писмени запитвания (електронни или на хартиен носител) са 1678 бр.

На националната телефонна линия са проведени над 14100 консултации и са приети 303 сигнала за нарушаване на трудовото законодателство. Най-често консултации по „горещ телефон“ работодателите търсят по въпроси за прилагане на изискванията на нормативните актове и спазване на задълженията им при организация на работата в предприятията. Основните теми са свързани с работното време и почивките, ползването на отпуските, давностните срокове и начисляването на обезщетения, сключване и прекратяване на трудови договори и закрила при уволнение, изпълнение на задължения по подаване на информация до Инспекция по труда. Работниците се интересуват предимно по въпроси относно трудовите им възнаграждения и обезщетения и сроковете за изплащането им, работното време, почивките и отпуските, закрила при уволнение, полагане и заплащане на извънреден труд, сключване на трудови договори и документи преди постъпване на работа, прекратяване на трудови договори и др.

Разрешителни режими

През 2024 г. от Дирекциите „Инспекция по труда“ са поискани 699 бр. разрешения за уволнение на работници, ползващи специална закрила по чл. 333 от Кодекса на труда. Дадени са 343 бр. предварителни съгласия по реда на посочения нормативен текст.

Поискани са общо 17 358 бр. разрешения за наемане на работа по трудови правоотношения на лица до 18 години. Дадени са общо 16 808 бр. разрешения, като 370 бр. са за наемане на лица, ненавършили 16 години и 16 438 бр. за наемане на работа на лица от 16 до 18 годишна възраст.

През годината са постъпили 646 бр. искания за издаване на разрешения в областта на обучението и употребата на взривни материали, в т.ч. 637 бр. за извършване на специални и технологични взривни работи и 9 бр. за провеждане на курсове за придобиване/потвърждаване на правоспособност за работа с взривни материали. Издадените разрешения за извършване на специални и технологични взривни работи са 633 бр.

През 2024 г. са издадени нови и са презаверени съществуващи 2949 свидетелства за правоспособност за работа с взривни материали.

Административни услуги

През 2024 г. ИА ГИТ е предоставила на физическите и юридическите лица почти 59 000 административни услуги (с близо 4000 повече спрямо 2023 г.), като 58% от тях са удостоверения по Закона за обществените поръчки (34425 бр.).

Център за административно обслужване и измерване на удовлетвореността на потребителите

През 2024 г. на интернет страницата в актуално състояние се поддържа информацията за:

- ✓ административните услуги/режими, които Агенцията предоставя на гражданите и работодателите,
- ✓ бланки за заявяване на административни услуги/режими,
- ✓ каналите за достъп до административно обслужване и информацията за центъра за административно обслужване на централно управление и дирекциите „Инспекция по труда“.

Във връзка с осъществяване на контролната дейност, през годината са публикувани 260 съобщения за издадени протоколи от проверки и за съставени актове за установяване на административни нарушения.

IV. МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ

Международното сътрудничество, обмяната на опит и информация с инспекциите по труда от Европейския съюз и региона, както и с други организации и институции, представляват важен ресурс за повишаване ефективността на контрола на труда и съдействат за институционалното утвърждаване на ИА ГИТ. И през 2024 г. Агенцията осъществи резултатно взаимодействие и обмяна на опит с Инспекциите по труда от ЕС и региона.

Участие на представители на ИА ГИТ в дейността на Комитета на старшите инспектори по труда (SLIC) и работните групи, сформирани към него

През 2024 г. представители на ИА ГИТ взеха участие в 85-та Пленарна среща и Тематичен ден на SLIC, проведена в рамките на белгийското председателство. На срещата се представи темата за инспекционната кампания на SLIC 2025-2027 година - прилагането на последните изменения на директивата за Азбеста / Директива (ЕС) 2023/2668 на Европейския парламент и на Съвета от 22 ноември 2023 година за изменение на Директива 2009/148/ЕО относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозиция на азбест по време на работа. Беше гласувана темата на тематичния ден за полското председателство през 2025 г.: „Добри практики в инспекционната и неинспекционната работа на инспекциите по труда“. Обсъдиха се и теми като механизмът на социалната условност, който ще допринесе за развитието на устойчиво земеделие чрез по-добро осъзнаване от страна на бенефициентите на необходимостта от спазване на основни стандарти в трудовото право и ще направи общата селскостопанска политика по-съвместима с очакванията на обществото чрез подобряване на съгласуваността ѝ с целите на политиките на ЕС.

През 2024 г., представители на ИА ГИТ взеха участие в редовните срещи и работата на сформираните към SLIC работни групи „Общи аспекти на правоприлагането“ и „Проект KSS“.

ИА ГИТ продължи активното си участие в обмяна на информация с националните инспекции по труда на останалите държави-членки чрез Сайта за бърз обмен на знания (KSS - Knowledge Sharing Site) на SLIC. Изготвени и публикувани са 38 отговори по всички отправени въпроси до ИА ГИТ чрез този механизъм.

ИА ГИТ се включи активно в стартиралата през януари 2024 г. кампания, организирана от Комитета на старшите инспектори по труда: „Нито една трудова злополука“. Основната цел на кампанията е да се подобри превенцията на трудовия травматизъм сред работодатели и работници в строителството, транспорта и

логистиката, селското и горско стопанство, като бъдат по-добре осведомени при идентифициране и адресиране на причините за инцидентите. В рамките на кампанията са проведени обучения на инспектори от цялата страна, на които са запознати с разработените по кампанията материали, във връзка с най-честите причини за настъпване на трудови злоупотреби, начините за тяхното предотвратяване и разследване. В рамките на кампанията са проведени и семинари с над 200 участници (работодатели, работодателски и синдикални организации). Извършени са проверки на повече от 1500 работодатели с над 33 хиляди работещи.

Сътрудничество с Европейския орган по труда (ЕОТ)

ИА ГИТ активно участва в повечето инициативи, подкрепени от ЕОТ, и е търсен и надежден партньор при провеждане на трансгранични контролни и информационни събития с другите държави членки.

През 2024 г. ИА ГИТ участва със свои представители в трансгранични проверки, подкрепени от ЕОТ:

- ✓ в рамките на седмицата на действие в строителството – в Малта и Кипър;
- ✓ в рамките на седмицата на действието в сектор „Транспорт“ – в Гърция и Белгия, както и посещение на гръцката инспекция по труда в рамките на програмата за обмен на персонал.
- ✓ Представители на ИА ГИТ участваха и в съвместни проверки в рамките на дните на действие, насочени към борбата с трудовата експлоатация в сектор „Селско стопанство“ в Кипър;
- ✓ ИА ГИТ взе участие в съвместни проверки, които се проведеха в Дуисбург (Германия), в рамките на седмицата на действие на ЕОТ, посветена на трудовите възнаграждения;
- ✓ Представител на ИА ГИТ взе участие и в проведените във Франция и Словакия семинари, фокусиран върху съвместните и координираните проверки, организирани с подкрепата на ЕОТ;
- ✓ Представители на ИА ГИТ участваха в тристранна среща в Дъблин, съвместно с представители на контролните органи на Дания и Ирландия, в семинар на тема: Национални перспективи по отношение на специфични казуси за трудова мобилност и законодателни пропуски: Верижно командироване, включващо множество държави-членки на ЕС“. Семинарът бе насочен към представяне и обсъждане на предизвикателствата, свързани с верижното командироване на работници и възможностите за подобряване на сътрудничеството между компетентните органи на държавите членки с подкрепата на ЕОТ (поводът за провеждането беше случай на верижно командироване на български работници);
- ✓ Представител на ИА ГИТ беше определен през 2024 г. за член на Управителния съвет на Европейския орган по труда, като взе участие в проведените през годината заседания на УС, на които се приеха документи, уреждащи правомощията, бюджета на органа и работната му програма.

Като пример за активното присъствие на представители на ИА ГИТ в различните събития, организирани от ЕОТ, могат да бъдат открити участията в поредица от онлайн и присъствени семинари, посветени на сезонните работници – граждани на трети страни и командировани работници, като „Posting 360“, „IMI PROVE“, семинари, посветени на работниците в секторите HORECA, строителство и много други.

През 2024 г. над 50 инспектори по труда от цялата страна бяха обучени с подкрепата на ЕОТ по европейското законодателство, свързано с правилата за командироване в сектор „Транспорт“.

ИА ГИТ взе участие със свои представители в работните групи към ЕОТ – Платформата за борба с недекларирания труд, Работни групи „Инспектиране“ и „Информирание“.

През месец април експерт на ИА ГИТ, съвместно с представители на Националния осигурителен институт, Националната комисия за борба с трафика на хора, Федерацията на независимите синдикати от земеделието – КНСБ, Национална федерация „Земеделие и горско стопанство“ – КТ „Подкрепа“, кметствата на гр. Ветово, гр. Глоджево, с. Смирненски, гр. Бойчиновци и с. Якимово, взе участие в пилотния проект на ЕОТ „Информационни сесии за български сезонни работници в селското стопанство във Франция“. От страна на Франция се включиха представители на Центъра за европейски и международни връзки за социална сигурност, Демократичната конфедерация на труда на Франция и Генералната конфедерация на работниците. Над 200 души потърсиха информация и получиха консултации по време на проведените информационни сесии. Целта на инициативата беше да се повиши информираността на хората относно техните права и задължения при работа в чужбина и в частност във Франция, с която е подписано Споразумение за административно сътрудничество за борба срещу недеклаираната заетост в случай на трансгранично движение на работници и услуги. По силата на споразумението всеки получен сигнал се препраща към Службите на Инспекцията по труда във Франция и своевременно се получава информация за установените обстоятелства по него.

През месец октомври, представители на ИА ГИТ участваха в организиран от ЕОТ в България семинар, посветен на мрежите в ЕС, предоставящи услуги за работещи и работодатели в областта на трудовата мобилност: „Лаборатория за Европейска мобилност“.

През 2024 г. Инспекцията по труда бе наградена от Европейския орган по труда за отличителна добра практика на официална церемония в град Брюксел, Кралство Белгия. Грамотата и плакетът, които Агенцията получи, са за проекта, изпълняван съвместно с консултативните центрове по трудово право Arbeit und Leben Berlin-Brandenburg (AuL), на тема: „Транснационално сътрудничество в подкрепа на български работници в строителния и други сектори“. Награждаването се състоя по време на Годишната конференция на Европейския орган по труда, на която бяха отбелязани 5 години от създаването на ЕОТ и 30 години от създаването на портала на европейските служби по заетост EURES. На форума присъстваха високопоставени представители от държавите членки, на европейски институции и на социалните партньори. Срещата даде възможност да се направи равностойна на свършената досега работа и да се набележат избрани теми, важни за бъдещето на Европейския орган по труда, работата по които да направи трудовата мобилност по-ефективна и справедлива. Сред основните цели, заложи в сътрудничеството с AuL, са превенцията от дискриминация, експлоатация или всяко друго нарушаване на правата на българските мигранти и командированите в Германия работници. Дейностите по проекта са насочени към повишаване информираността им за техните права. Полагат се усилия и за улесняване на комуникацията между българските инспектори по труда и организациите в Германия, ангажирани със защитата на правата на командированите работници.

Посредством постоянното присъствие на представители на Инспекцията по труда в широкия спектър от тематични дейности, организирани с подкрепата на ЕОТ е изградена ефективна мрежа от контакти на експертно равнище между участници от организации и компетентни служби в различните държави членки, което от своя страна води до улесняване на обмена на информация и засилване на ефективността от контролната дейност при съвместни и съгласувани проверки.

Сътрудничество за противодействие на трудовата експлоатация

В качеството си на член на Постоянната работна група към Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ), ИА ГИТ е част от междуведомствена експертна група за предприемане на действия при установени случаи на трафик на хора. В експертната група участват различни институции, които работят в тясно

сътрудничество и координация по всеки конкретен случай. Моделът на работа се базира на вече разработения Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик (НМН). През 2024 г. представители на ИА ГИТ взеха активно участие в инициативи и семинари, организирани от НКБТХ и неправителствени организации.

Представители на ИА ГИТ участваха и в съвместни проверки в рамките на дните на действие, насочени към борбата с трудовата експлоатация в сектор „Селско стопанство“ в Кипър.

Представител на ИА ГИТ взе онлайн участие в проведената в Кишинев, Молдова среща, организирана от Службата на ООН по наркотиците и престъпността с фокус „Противодействие на трудовата експлоатация при трафика на хора, включително причинен от миграция от въоръжени конфликти в югоизточна Европа“, като представи функциите, ролята и опита на ИА ГИТ в противодействието на трафика на хора с цел трудова експлоатация.

По покана на Върховният комисариат за бежанците на ООН, представител на Инспекцията по труда взе участие в срещи на работната група по закрила и приобщаване. Беше обсъден обзорът на ООН по отношение на временната закрила в България от м. юли 2024 г. и препоръките към него. Участниците в работната група бяха запознати с факта, че украинските бежанци, получили временна закрила, разполагат със същите трудови права като българските работници. Бяха запознати и с провежданите информационни кампании, наличието на специалната телефонна линия и специалният имейл адрес BGhelp.Ukrainians@gli.government.bg за консултации по отношение на трудовите им права в Р България и механизмите за докладване за случаи на трудова експлоатация.

Обмен на информация с други държави – членки на Европейския съюз, чрез Информационната система на вътрешния пазар (IMI) относно условията за наемане на работа и командироване в рамките на предоставяне на услуги в държави – членки

В изпълнение на ангажиментите по европейски нормативни актове ИА ГИТ осъществява административно сътрудничество чрез Информационната система на вътрешния пазар (IMI) с компетентните органи на останалите държави – членки на ЕС, отговарящи за контрола относно условията на труд в останалите държави в областта на командироването.

През 2024 г. чрез горесцитираната система е осъществен обмен във връзка със 174 заявки. От тях 132 бр. са искания за предоставяне на информация. Най-голям брой от тях се отнасят до командироване на определени работници, включително по публичния интерфейс, свързан с Информационната система за вътрешния пазар за командироването на водачи в сектора на автомобилния транспорт, както и спешни искания за установяване на факти, по които в рамките на два дни следва да се предостави информация от наличната база данни. Административно сътрудничество чрез IMI е осъществено и по получени искания за връчване на документи, уведомяване за решения и събиране на санкции.

Въз основа обмена чрез Информационната система на вътрешния пазар (IMI) са извършени 62 съгласувани проверки с компетентните служби на други държави членки при съмнения за недействително командироване или при идентифициране на нови форми на порочни практики на пазара на труда. Икономическите сектори, в които са извършени най-много проверки по постъпилите чрез IMI запитвания са в секторите „Сухопътен транспорт“ и „Строителство“.

Участие на Инспекцията по труда в международни събития и кампании

ИА ГИТ като асоцииран член в проекта EURODETACHEMENT 6 (Командироване на работници: укрепване и задълбочаване на транснационалното сътрудничество),

свързан с прилагане на европейското законодателство в областта на командироването на работници взе участие във финализирането на съвместните действия по планираните в рамките на проекта инициативи.

През м. септември 2024 г., представители на ИА ГИТ се срещнаха с представители на общинските власти в Хага. Срещата се проведе в посолството на Нидерландия, като на нея се обсъдиха възможностите за подобряване условията на труд, живот и настаняване на българите, живеещи и работещи в Нидерландия. По данни на представителите на община Хага, на тяхна територия има регистрирани около 18 000 български граждани. Някои от трудовите мигранти работят при тежки условия на труд и при лошо настаняване, което е поводът за желанието на общинските власти да разработят програма, която да подобри условията на живот, труд и настаняване на трудовите мигранти. В рамките на срещата бяха споделени опит и добри практики за справянето с тези проблеми, беше представена дейността на ИА ГИТ с акцент върху сътрудничеството с Нидерландските власти, проведени информационни кампании, изводи от извършени съвместни проверки, обобщение на извършените на територията на Р България проверки и обменената информация чрез Информационната система на вътрешния пазар.

Изпълнение на проектите в ИА ГИТ

През м. ноември 2024 г. стартира Проект:BG05SFPR002-1.016-0001 „Повишаване капацитета на изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за реализиране на контролната дейност на пазара на труда“, с продължителност до края на 2027 г. С изпълнението на Проекта се цели да се подобри контролната дейност по превенцията на недекларирания труд не само в национален аспект, но и в контекста на мобилността на работната сила. Предприемат се мерки за още по-ефективно и своевременно идентифициране на най-рисковите обекти на контрол в различните направления – недеклариран труд, осигуряване на безопасност и здраве при работа, мобилност на работната сила и др.

Една от дейностите по проекта е свързана с осигуряването на помощник-инспектори, които ще подпомагат дейността на ИА ГИТ при връчване на наказателни постановления и изпращане на влезли в сила актове чрез Информационната система на вътрешния пазар, както и при изпълнението на други спомагателни процеси. Това ще позволи да се освободи инспекторски ресурс за разширяване на контролната дейност на Инспекцията по труда. Другата дейност е насочена към повишаване капацитета на служителите на Агенцията, както и техническото обезпечаване за подобряване на контролната и инспекционна дейност.

V. ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ В АГЕНЦИЯТА

През 2024 г. са постъпили 45 бр. сигнали, изразяващи недоволство от действия или бездействия на служители в ИА ГИТ.

Голяма част от сигналите до ИА ГИТ са предизвикани от съдържанието на изпратения отговор от Дирекции „Инспекция по труда“ (Д ИТ) до подателя на сигнала. Настоява се за повторно разглеждане на сигнали, преоценяване на доказателства, уважаване на „доказателства“ предоставени от подателите, събиране на доказателства от свидетели или видеозаписи и др. Има случаи, в които сигналите са подадени от представители на работодатели, които са недоволни от извършвания контрол, в това число от потърсена административнонаказателна отговорност, както и случаи на подадени сигнали с твърдения за разкрита самоличност на подателя. Единични сигнали са подавани за недоволство от административното обслужване. На основание чл. 114, ал. 1 от АПК всички сигнали са разгледани подробно в законовия двумесечен срок, като са взети предвид обясненията и възраженията на заинтересованите лица. По 18 бр. сигнали са установени пропуски при извършване на контролната дейност. За

недопускане на подобни пропуски са направени препоръки за предприемане на коригиращи действия. Извършени са одитни проверки на Д ИТ: София, Смолян, Плевен и Варна, относно спазване на вътрешните указания, процедури, инструкции и заповеди в Агенцията. Констатирани са несъответствия, за отстраняване на които са дадени препоръки.

През 2024 г. в Инспекцията по труда са разгледани общо 200 бр. обжалвани принудителни административни мерки по административен ред, предприети в 49 бр. индивидуални административни актове. Недопустими за разглеждане са били 6 бр. жалби, а 14 бр. принудителни административни мерки, предприети в 9 бр. индивидуални административни актове, са отменени.

VI. ПОВИШАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА АГЕНЦИЯТА И ПРОФЕСИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ИНСПЕКТОРИТЕ ПО ТРУДА.

Развитие на професионалния капацитет на Агенцията

Реално заети служители по основно щатна численост към 31.12.2024 г. в ИА ГИТ са 533 бр., от тях 526 служители са назначени по служебно правоотношение и седем служители са назначени по трудово правоотношение. В края на годината вакантните позиции са 127 бр.

С цел запълване на вакантните бройки през 2024 г. са обявени 54 конкурсни процедури за заемането на 109 вакантни позиции, от които 93 бр. за длъжността „инспектор“. В резултат на предприетите действия за заемане на вакантните позиции през 2024 г. в ИА ГИТ са назначени 72 служители, като 50 от тях са назначени на длъжност „инспектор“, двама на длъжност „главен инспектор“, четирима на длъжност „младши експерт“, двама на длъжност „главен експерт“, двама на длъжност „старши експерт“, двама на длъжност „директор“ на Д ИТ, четирима на длъжност „старши юрисконсулт“, петима на длъжност „юрисконсулт“ и един на длъжност „служител по сигурността на информацията и защита на личните данни“. От всички новоназначени служители през 2024 г. 53 бр. постъпват за първи път на държавна служба.

През 2024 г. са прекратени правоотношенията на 76 служители, от тях 33 бр. на длъжност „инспектор“, седем бр. на длъжност „старши инспектор“ и 18 бр. на длъжност „главен инспектор“. От общия брой прекратени правоотношения осем са на основание чл. 106, ал.1, т.5 – при придобито право на пенсия за осигурителен стаж и възраст и шест по чл. 103, ал. 1, т. 9 – поради преминаване на държавна служба в друга администрация с писмено споразумение между държавния служител и органите по назначаване на двете администрации. През годината пет бр. правоотношения са прекратени на основание чл. 12 от ЗДСл (в срока на изпитване). Най-голям е броят на служителите с прекратени правоотношения на основание чл. 103, ал.1, т.1 от ЗДСл (по взаимно съгласие на страните). Шест служители на Агенцията са преминали на държавна служба в друга администрация, на основание чл. 81а от ЗДСл, а четирима служители са приети от други администрации в Агенцията на същото основание.

С цел стимулиране на служителите, показали висок професионализъм и резултати при изпълнение на поставените задачи, същите са повишавани в длъжност чрез конкурентни подбори. Преназначените служители на по-висока длъжност през отчетния период са 32 бр.

Обучение на служителите в Агенцията

През 2024 г. са проведени 58 бр. обучения. Служителите на ИА ГИТ участвали в тях са 733 бр., при заета численост на персонала 533 бр., т.е. за годината част от служителите са преминали повече от едно обучение. През задължителното обучение: „Въведение в държавна служба“, организирано от Института по публична администрация /ИПА/ са преминали 44 новоназначени служители.

Значителен е броя на служителите от ИА ГИТ, преминали специализирани обучения, организирани от Института по публична администрация, а именно:

- ✓ обучение на тема: „Стратегии и политики за противодействие на рисковете в държавната администрация“ са преминали 56 служители;
- ✓ обучение на тема: „Кодекс за поведение на служителите – функции и основни акценти“ са преминали 185 служители;
- ✓ обучение на тема: „Електронен документ и електронен подпис (базов модул)“ са преминали 11 служители;
- ✓ обучение на тема: „Защита на личните данни в дигитална среда“ са преминали осем служители и др.

Чрез „Платформата за електронно обучение и проверка на знанията“ на ИА ГИТ дистанционно самообучение на тема „Превенция на корупцията в държавната администрация“ преминаха 51 служители. Служители от ИА ГИТ преминаха обучение на тема: „Вътрешни одитори на системи за управление на сигурността на информацията по ISO/IEC 27001:2022 и ISO 19011:2018 "Указания за одит на системи за управление".

Интерес от страна на служителите на Агенцията предизвика и обучението на тема: „Управление на конфликти“, като 41 бр. са го преминали.

На новоназначените служители бе проведено въвеждащо обучение, свързано с инспектирането на труда. Обучени са 44 бр. служители, като лектори бяха служители на ИА ГИТ с богат професионален опит. Отчитайки факта, че ИА „Главна инспекция по труда“ ежегодно и приоритетно включва проверки в икономическа дейност „Строителство“, както и че тази дейност е високо рискова и по отношение на трудовия травматизъм, се наложи организиране на обучение за повишаване на професионалните качества, умения и компетентности на инспекторите при осъществяване на контролната дейност. В горепосоченото обучение участие взеха 79 инспектори по труда. Същите са проведени в Център за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи.

VII. МЕДИЙНА ПОЛИТИКА

Медийната политика на ИА ГИТ е насочена към своевременното информиране и консултиране на гражданите за основни права и задължения, свързани с прилагането на трудовото законодателство.

Периодично на Интернет страницата на Агенцията се публикуват прессъобщения по актуални въпроси. При заявка от медии се осигурява информация и/или участие на експерти на национално и регионално ниво. Директорите на дирекции „Инспекция по труда“ или техни представители участват в съвместни месечни пресконференции на регионалните структури на МТСП, когато такива се организират. На пресконференциите се представя информация за текущи и актуални теми от инспекционната дейност на регионално ниво, отчети за дейността, приоритети и др.

През 2024 г. на интернет страницата на ИА ГИТ в рубриката „Пресцентър“ са публикувани 111 прессъобщения по актуални теми. Традиционно се разпространява информация, свързана с резултати от дейността на Агенцията; акценти в плана за дейността; относно декларирането на труда и заплащането му; права и задължения при сезонна заетост и мобилност на работната сила. Прессъобщения бяха разпространени по повод 28 април – Световният ден за безопасност на труда; 12 юни – Световният ден срещу детския труд, 3 ноември – Празник на Инспекцията по труда; по текущо възникнали въпроси.

През годината са постъпили 85 запитвания от национални и регионални медии, касаещи дейността на Инспекцията по труда и/или за осигуряване на представители за

участие, както и подготвените информации за регионални пресконференции. Идентифицирани са около 4970 публикации и излъчвания в националните и регионалните медии, свързани с Инспекцията по труда. Най-комуникираните теми в медиите са обвързани с разпространените прессъобщения и съответно касаят резултати и ефекти от контролната дейност и инспекционните кампании; правата и задълженията на работещи и работодатели; рискове при търсенето на работа в чужбина; работа при високи температури; законосъобразното наемане на работна сила в селското стопанство; реакция на контролните органи на Инспекцията по труда при трудови злоупотреби.

В началото на 2024 г. ИА ГИТ сключи споразумения за сътрудничество и съвместна дейност с някои от университетите в град София, където също се проведеха информационни събития, насочени към подготовката на младежите като бъдещи участници на пазара на труда. Във връзка с тази дейност бяха разпространени и прессъобщения.

През 2024 г. на два етапа бе проведена национална информационна кампания за повишаване информираността сред младежите за техните трудови права и задължения при започване на работа (*информация за проведената кампания е достъпна на <https://www.gli.government.bg/bg/taxonomy/term/423/node/13334>*). В рамките на кампанията бяха посетени 90 училища. Важен акцент в предоставената информация бе значението на правилата за безопасна работа като начин за гарантиране на живота и здравето на работниците и служителите. Директорите на посетените училища приветстваха инициативата и изразиха желание по-често да се организират подобни събития.

През февруари 2024 г. стартира и националната кампания „Прибери се у дома след работа! Там някой те очаква“. Проведени бяха 16 информационни форума на регионално ниво, на които заедно с представителите на социалните партньори и работодателите бе обсъдено значението на правилата за безопасна работа като път към ограничаването на трудовия травматизъм и изграждането на култура на превенция. Кампанията породила интереса на медиите за данните, свързани с трудовите злоупотреби – брой, причини, водещи до тях и други.

Широк медиен интерес предизвика прессъобщението за зачестили случаи с безпризорни български граждани, пристигнали на територията на Кралство Швеция. Прессъобщението бе повод да се организира и информационна кампания в районите, от които бяха пострадалите лица - Хасково, Кърджали, Пазарджик, Велико Търново, Търговище, Силистра, Видин, Плевен и Враца, за да се подобрят осведомеността за трудовите права при работа в чужбина. От национални и регионални медии бе потърсено съдействие за допълнително разясняване на темата.

През 2024 г. ИА ГИТ продължи своето участие в различни международни прояви, съвместни проверки, в т.ч., организирани и от Европейския орган по труда (ЕОТ). По време на своето посещение в България през месец февруари 2024 г. изпълнителният директор на ЕОТ – Козмин Боянджиу, сподели в интервю, че Българската инспекция по труда е сред най-активните партньори, с които Органът работи.

В края на годината Главна инспекция по труда бе удостоена с първо място в категория „Социална отговорност“ на конкурса „Добри практики 2024“, организиран от Института по публична администрация (ИПА). Наградата е за разработения от Агенцията онлайн инструмент „Провери дали работиш недеклаирано“. Основната цел на разработения инструмент е да подпомага работещите да проверят сами каква е вероятността полаганият от тях труд или част от него да е недеклаиран и да получат насоки как да реагират, ако установят, че има риск за техните трудови и социални права. Въпросите оценяват риска от недеклаиран труд от най-тежката му форма - работа без трудов договор, до полагането му при фиктивни условия, нерегламентирани плащания, застрашени ли са животът и здравето на работещите и др. Инструментът е

свободно достъпен за работещи и работодатели на адрес:
<https://gli.government.bg/udw/>.